

Ağustos, 2026

İran Savaşı'nın Sonlanma İhtimali ve Suudi Arabistan- Pakistan- Türkiye Anlaşması

Ayhan Doğaner, EDAM Yönetim Kurulu Üyesi

ABD Başkanı Donald Trump'ın İran ve Filistin'de klasik diplomasi anlayışını reddeden stratejisini artık bölgesel liderlerin de desteğini alarak, yeni bir paradigma oluşturma girişimi olarak kabul etmeliyiz.

ABD yönetimi açısından stratejik bir hataya dönüşen İran Savaşı, Başkan Trump'ın Kasım 2026 seçimleri öncesinde İran karşısında siyasi açıdan tartışmasız ve net bir başarı elde etme beklentisini güçlendirdi. Trump hem Cumhuriyetçi seçmen tabanını hem de Yahudi lobisini memnun etmek zorunda. Benzer bir siyasi baskı, Ekim ayının son haftasında İsrail'de yapılacak seçimler nedeniyle İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu için de geçerli.

İran rejimi, ABD ve İsrail'in hava saldırıları, vekil güçlerinin liderlerine yönelik İsrail merkezli suikastlar karşısında ağır hasar alsa da yıkılmadı. Hatta İran, savaşı genişletti, Hürmüz Boğazı'nı etkili ve caydırıcı bir silaha dönüştürdü. Kızıldeniz'in girişinde Bab el Mandeb Boğazı da aynı jeostratejik öneme sahip.

Bu gelişmeler, ABD açısından yalnızca İran'a karşı kesin bir askeri zafer elde edilmesi ve İsrail'in güvenliğinin sağlanmasıyla sınırlı değil. Aynı zamanda önemli jeoekonomik sonuçlar doğurabilecek bir politikanın temel unsurlarını da içeriyor. Enerji ve lojistik koridorlarının güvenliğinin sağlanması, Hürmüz ve Bab el-Mandeb Boğazlarının gelecekte yeniden etkili bir araç olarak kullanılma ihtimaline karşı önlem alınması, yeni petrol boru hattı projeleri ile "Kalkınma Yolu" ve "Kalkınma Fonu" bu çerçevede ilk akla gelen başlıklar arasında yer alıyor.

Hamis'in silahsızlandırılması

ABD Başkanı Donald Trump, Gazze Barış Kurulu'nun Hamas ve Gazze'deki diğer silahlı grupların "tamamen silah bırakması" konusunda anlaşmaya vardığını açıkladı.

HAMAS ve İsrail arasındaki ateşkes süreci, ABD Başkanı Donald Trump'ın açıkladığı 20 maddelik Gazze Barış Planı'nın ikinci aşamasına yönelik yeni bir yol haritası üzerinden yürütölüyor. Süreç, Ekim 2025'te Mısır'ın Şarm el-Şeyh kentinde imzalanan ilk ateşkes anlaşmasının ardından 31 Temmuz 2026 tarihinde duyurulan kapsamlı silahsızlanma ve çekilme mutabakatıyla yeni bir aşamaya taşındı.

Anlaşmaya göre; HAMAS ve Gazze'deki Filistin İslami Cihad dahil diğer silahlı gruplar ağır silahlarını bırakmayı, tünelleri ve askeri üretim tesislerini tasfiye etmeyi kabul ettiler. İsrail güçleri, silahsızlanma adımları gerçekleştikçe Gazze'den kademeli olarak çekilecek. Ordu ilk

etapta, Ekim ayındaki ateşkeste belirlenen ancak daha sonra ihlal edilerek genişletilen "Sarı Hat" sınırlarına geri çekilecek.

Ancak İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu hükümetinin Hamas'ı silahsızlandırmak için Barış Kurulu tarafından açıklanan anlaşmanın şartlarını aslında kabul etmediğini duyurdu ve bu da Gazze Şeridi'ndeki düşmanlıkları sona erdirmeye çabalarına daha fazla belirsizlik kattı.¹

Türkiye ve bölge ülkelerine etkileri

Türkiye ve Suudi Arabistan'ın mevcut konjonktürde bölgesel etkinliği, hiç olmadığı kadar yüksek. Doğu Akdeniz'in, Türkiye ve Suriye'nin jeopolitik önemi de her geçen gün artıyor.

Lübnan Cumhurbaşkanı Joseph Aoun Washington'a gitmeden önce Ankara'ya uğradı. Hamas lideri de İsrail ile yapıldığı ilan edilen anlaşmadan hemen önce Ankara'daydı. Suriye Cumhurbaşkanı Ahmet Şara da Temmuz 2026 ayında Ankara'da yapılan NATO toplantısının davetlileri arasındaydı.

Türkiye'nin dış politikada Pakistan, Suudi Arabistan, Katar ve Mısır ile yaptığı iş birliğinin küresel alanda sonuçları oldu.

ABD-İran savaşında Pakistan Başbakanı Şahbaz Şerif, ateşkes ve Hürmüz Boğazı'nın açık tutulması konularında İran ve ABD arasında doğrudan taraflarla konuşarak görüşmelerde ev sahibi ve arabulucu olurken, tarihsel müttefiki Türkiye ile de yakın diyalog halindeydi.

Savaş sırasında stratejik enerji altyapısı hedef haline gelen Suudi Arabistan ise geçmiş krizlerden farklı olarak açık, taraf olmaktan kaçınan bir diplomatik tutum sergileyerek Türkiye ile yakın diyalog halinde stratejik bir durum aldı.

Türkiye savaş boyunca dengeli ve aktif bir bölgesel aktördü. Türkiye, Hamas üzerindeki nüfuzunu kullanarak, ABD ve İsrail için stratejik öneme sahip Hamas'ın Gazze'de silah bırakması konusunda varılan anlaşmada etkin bir rol üstlendi. Türkiye'nin bu girişimlerine Katar da destek verdi.

Mısır ise Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı'ndaki ekonomik çıkarları doğrultusunda yine Türkiye ile koordineli bir yol haritası izledi, istihbarat kanalları üzerinden geçici ateşkes ve güven artırıcı adımlar attı.

Pakistan nükleer bir güç olarak Doğu'da, Türkiye bir NATO üyesi olarak Batı'da, Suudi Arabistan ise bir enerji devi olarak Güney'de önemli bölgesel aktörler olarak jeopolitik alanda iş birliğine gittiler. Bu üç Sünni eğilimli ülke arasında 06 Ağustos 2026 tarihinde Mekke'de stratejik ortak savunma anlaşması imzalandı. Bu iş birliğinin de şüphesiz bölgesel ve küresel jeostratejik birçok sonucu olacaktır.

¹ Mary Kate Aylward, The 'beginning of the end' for Hamas, Atlantic Council AC Intel, 5 Ağustos 2026

Ancak, Türkiye'nin Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde artan jeopolitik varlığı, bölgede İsrail ve Yunanistan (GKRY dahil) ittifakı tarafından, Fransa'nın da desteğiyle dengelenmek isteniyor.

Sonuç ve öneriler

Donald Trump'ın Kasım 2026'da yapılacak ara seçimler öncesinde siyaseten ihtiyaç duyduğu İran'a karşı net bir zafer. Bu amaca göre, Hizbullah ve Hamas'ın silahlandırılması, İsrail ile ateşkes anlaşması girişimleri gerçeklikten uzaktır. Her iki anlaşmanın da imzaları kurumadan, taraflar ilk adımı karşı taraftan beklediklerini açıklamışlardır.

Orta Doğu'da geçici nitelikte kalan ve uygulanmayan ateşkes ile barış anlaşmalarının yerini, bölgenin tarihsel ve coğrafi gerçeklerini dikkate alan, meşruiyeti bulunan, bölge ülkelerinin desteğini sağlayan rasyonel ve sürdürülebilir barış düzenlemeleri almalıdır.

Taraflar kendi ulusal çıkarlarını gözetirken, kalıcı bir çözüm için karşı tarafın güvenlik kaygılarını ve beklentilerini de dikkate almalıdır.

Uluslararası toplum ve uluslararası kuruluşlar, taraflara yönelik tepkilerini yapıcı biçimde ortaya koymalı ve gerektiğinde meşruiyeti bulunan yaptırımları uygulamalıdır. Bu çerçevede askeri çözüm arayışları ve çatışmalar yerini diplomasiye bırakmalı, çok taraflı iş birliği ve çözüm mekanizmaları desteklenmelidir.

Bu süreçte İsrail halkı ve muhalefetine de önemli bir sorumluluk düşmektedir. Filistin tarafında ise Gazze'yi yöneten Hamas ile Batı Şeria'yı yöneten El Fetih arasındaki bölünmenin sona erdirilmesi, Filistin halkının İsrail karşısındaki siyasi konumunun güçlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.